
Zondevloed biedt op Architectuur

— Bina Ayar

Een onheilspellende lucht boven een bijna zwarte zee met torenhoge, woeste golven. Het is het beeldmerk van de tweede Internationale Architectuur Biënnale in Rotterdam met als thema de zondevloed. Een maand lang zijn er lezingen, tentoonstellingen en conferenties over ‘water en architectuur’. De boodschap: ‘De zondevloed biedt nieuwe kansen om ons zelf opnieuw uit te vinden.’

— De Biënnale richt zich dit keer op de relatie tussen architectuur en water. Een hechte relatie zo blijkt uit het feit dat alle wereldsteden aan het water zijn gebouwd. Was vroeger water een belangrijk transportmiddel en een weg naar handel en welvaart, tegenwoordig verhoogt blauw ook nog eens de kwaliteit van wonen en leven in de stad.

— Toch staan bouwen en water soms op gespannen voet met elkaar. Dat er een probleem is wordt volledig onderkend door de organisatie van het Rotterdamse evenement en onderzoeksproject. Die wil publiek en beslissers nog meer bewust maken van het waterprobleem. Terwijl een rijzende zeespiegel en een verhoogde neerslag voor steeds meer en ernstigere overstromingen zorgen, ziet landschaparchitect Adriaan Geuze, curator van de Biënnale, ondertussen ook uitdagingen. De huidige problemen van oprukkende verstedelijking en wassend water zijn

een volgend hoofdstuk in een eeuwenlange omgang met water is de stelling.

— Dat is goed te zien in De Hollandse Waterstad, een van de vijf hoofdtentoonstellingen over verstedelijking en water. De expositie met uitsluitend maquettes toont de geschiedenis, actualiteit en toekomst van typische watersteden. Van Friese sluisdorpen als Sloten tot vestingsteden, Hanze-steden en nieuwe steden en stadsdelen als Almere, de Kop van Zuid in Rotterdam en Céramique Maastricht.

“Nederland heeft alle kennis en ervaring die nodig is om op een goede manier met water om te gaan, en zelfs van de nood een deugd te maken,” verklaart Cristine de Baan, hoofd tentoonstellingen van De Hollandse Waterstad en Mare Nostrum. “Het is ons exportproduct. Nederlandse ingenieurs en bedrijven bouwen overal ter wereld aan watersteden. Dan moeten we niet kinderachtig doen over de problemen die we nu zelf hebben, en onze kennis inzetten voor duurzame oplossingen.” Om de daad bij het woord te voegen werd aan diverse binnenlandse en buitenlandse architecten gevraagd om met oplossingen te komen voor het waterprobleem. Het resultaat is te zien in de tentoonstelling Flow, maar ook in plannen voor nieuwe watersteden in twaalf locaties in Nederland. Zo wil de Rotterdamse Academie voor Bouwkunst de statische kustverdediging van Zeeland met

---

nieuwe kansen

Biënnale

Deltawerken inruilen voor meer dynamische vormen van kustbeheer en is er een plan voor Rotterdam in 2035 met nieuwe woon-watmilieus en een uitgebreid vervoersnetwerk over water. In het gebied van de Biesbosch wordt een nieuwe stad voorgesteld, in Kampen 'natte verstedelijking' en er is zelfs een voorstel voor een tijdelijke catamaranstad. "De nieuwe ontwerpen zijn heel divers, maar allemaal tonen ze dat met de enorme investeringen die nodig zijn om het waterprobleem op te lossen ook ongekende steden en landschappen gemaakt kunnen worden."

— Internationale strandcultuur

— Dat verstedelijking niet alleen het Hollandse landschap verandert, blijkt wel uit de tentoonstelling Mare Nostrum. Daarin staat de internationale strandcultuur in gebieden met een aangenaam klimaat centraal. Het is een van de opvallendste aspecten van globalisering; de opkomst van het massatoerisme bij water. "Toerisme speelt een belangrijke rol in de wereldeconomie, maar het dreigt ook oorspronkelijke culturele en landschappelijke kwaliteiten van de gebieden te overspoelen. Wat wij hier willen onderzoeken is hoe die waarden behouden kunnen blijven zonder de ontwikkeling tegen te houden. Zelfs als je het vanuit een puur economisch perspectief bekijkt moet er iets van eigenheid zijn want dat is waar de toeristen naar op zoek zijn." Het is volgens De

---

Nederland heeft alle kennis en ervaring die nodig is om op een goede manier met water om te gaan

---

Baan een genuanceerde tentoonstelling met voorstellen van zeventien buitenlandse curatoren uit kustgebieden in onder meer Spanje, Australië en Libanon voor oplossingen voor eigenheid die overigens niet uitgaan van een blind vasthouden aan traditie. Het bijzondere aan alle tentoonstellingen en conferenties is dat de Biënnale verschillende disciplines en partijen uit binnen en buitenland bij elkaar brengt. Zo blijkt dat men internationaal heel anders omgaat met water; waar hier wordt gepolderd wordt elders aan landfill gedaan waarbij land wordt opgespoten. "Het is zeker ook bedoeld om onszelf een spiegel voor te houden, om te onderzoeken hoe het water onze cultuur heeft gevormd, maar ook andersom." De Biënnale is vooral ook een pleidooi om samen te werken. In het programma Munt uit Water bijvoorbeeld komen onder meer marktpartijen en overheden bij elkaar om een gezamenlijke ontwikkelingsagenda voor water en verstedelijking op te stellen. "We brengen verschillende disciplines en beleidsvelden bij elkaar, dat maakt dat architectuur en water elkaar kunnen versterken." Geheel volgens Hollandse traditie wordt van de nood een deugd gemaakt.

— 2nd Architecture Biennale Rotterdam, van 26 mei tot 26 juni 2005
Voor het volledige programma en meer informatie: www.biennalerotterdam.nl.

— Polders! Gedicht Nederland

— De Tweede Architectuur Biënnale besteedt ruimschoots aandacht aan ons veranderende polderlandschap. In Polders! Gedicht Nederland bijvoorbeeld, een van de twee publicaties die tijdens de Biënnale verschijnt. Het vierhonderd pagina's tellende boek van Adriaan Geuze en Fred Feddes, behandelt actuele poldervraagstukken maar is vooral een 'steekproefsgewijs onderzoek naar de culturele betekenis van de polder'. Met anekdotes, verhalen en beelden die laten zien hoe nauw en veelzijdig de cultuur van het dagelijkse leven in Nederland met de polder is verweven.

— Uniek aan Polders! is ook de nooit eerder verschenen inventarisatie van de bijna vierduizend polders in Nederland, in kaart gebracht en geïllustreerd met hoogtepunten uit de Nederlandse schilderkunst en fotografie. Achterin het boek is een poster ingestoken met daarop een gedetailleerde kaart van alle polders in Nederland.

— Ook een van de vijf hoofdtentoonstellingen staat in het teken van polders. Polders, een theater van land en water toont met een nieuwe maquettereeks verleden, heden en toekomst van vijftien polders. Het transformatieproces van bekende polders als de Beemster komt aan bod, maar ook de inrichtingsopgave in minder bekende gebieden als de Borsselepolder. 'Hoewel Nederland een rijker landschap heeft dan alleen polders, staat het polderlandschap symbool voor het organisatietaalent, de koopmansgeest en de ondernemingszin van het Nederlandse volk.'

— Polders! Gedicht Nederland
Auteurs: Adriaan Geuze, Fred Feddes
Geïllustreerd, 400 pagina's, inclusief stafkaart Nederlandse polders.
ISBN 90-5662-444-X, Prijs € 42,50